

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strălătat pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47

Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE

Pentru odată 7 or., — de două ori 12 or., — de trei ori
15 or. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru
fie-oare publicare.

Răsboinicul ministru de culte și instrucțiune.

Cetitorii noștri cunosc deja hărta dlui ministru reg. ung. de culte și instrucțiune publică cătră eppul gr. cat. din Gherla Ioan Szabo.

Epistola este un *unicum* în analele ministerielor de culte și instrucțiune publică din lumea civilisată.

Misiunea ori căru guvern din ori și ce țeară civilisată este se susțină ordinea și liniscea între cetățenii statului și prin aceasta se înlesnească promovarea binelui comun în toate direcțiunile. Fiind misiunea aceasta a guvernului în general, ea trebuie se fie și a fie căru ministru în parte. Cu deosebire însă a ministrului de culte și instrucțiune publică, a ministrului căru, putem dice, că i sînt încredințate spre guvernare și administrare comorile intelectuale ale statului.

Un ministru de culte și instrucțiune publică noi ni-l închipuim că are se privegheze asupra cultelor și instrucțiunii și în anumite casuri se se ingrigească chiar de instrucțiunea și luminarea tuturor cetățenilor de o potrivă și de asemenea se privegheze înlesnirea pentru toți de a și exercita cultul conform așezămintelor confesiunii sale. Spre sfârșitul acesta el are să fie imparțial, va se dice, tuturor de o potrivă spriginitor și de multe ori împăciutor, dacă se nasc diferențe între factorii cari, au să conlucre la promovarea comorilor intelectuale.

Epistola dlui ministru cătră eppul gr. cat. al Gherlei nu ne infățișează pe dl ministru în toga cea pacinică ci în armatura răsboinică. Epistola dlui ministru devine un signal îndreptat în afară contra unui stat vecin și în lăuntru contra naționalităților nemaghiare.

Nu vom se judecăm întru cât este tocmai domnia sa chemat, și întru cât ocaziunea aleasă a fost potrivită pentru a amenința cu resboiu pe un stat vecin din cauza unui toast nereflectat la sfârșitul unui banchet. După noi sînt alte resorturi de guvern chemate a se ingrigi de cele ce se întemplă în vecinătatea noastră și de sigur că dl Kálnoky, ministrul de externe al monarchiei, n'a asteptat să cetească enunțațiunea dlui ministru ung. de culte ca să ia mesuri pe lângă guvernul din București pentru toastul din Iași.

Nu putem trece însă cu vederea enunțațiunea dlui ministru, care e în diametrală opozițiune cu art. de lege XLIV din 1868 și care în loc se ne prezentează programa păcei și a liniscirii cetățenilor, ne prezentează programa resboiului declarat de ministrul de culte și instrucțiune contra celor de

altă limbă întrucât aceasta nu e cea maghiară. Dl ministru vede numai în programa aceasta asigurat binele statului și grătulează prin eppul Szabo, anticipând, tuturor, căror se vor sili a l'imita.

Nu este enunțațiunea ministerială o proscipțiune pe față și *ex officio* a naționalităților nemaghiare? Toată epistola, în fie-care cuvânt, poartă sub masca găurită a unui patriotism trențuros timbrul proscipțiunii, mai ales însă când vorbește de veleitățile naționalităților de imposibilitatea statului poliglot și de amenințarea celor de a casă etc.

Guvernele trec și cetățenii statului rămân. Eată o mângăere față cu enunțațiunea dlui răsboinic ministru de culte, care se vede că n'a cugetat ce pune pe hărta când a scris epistola cunoscută. Dicem că n'a cugetat, căci altmintrea nu ar veni să turbure liniscea cetățenilor pacinici, cari n'au altă scădere de cât că nu sunt urmași de a lui Arpad, Tuhtum, cum pretinde a fi densus*)

Staturile pot fi poliglotte, pot să aibă și „veleități naționale” cum le are chiar și art. de lege XLIV din 1868; căci dacă cetățenii de diverse limbi află mulțămire întrinele, prosperează. Staturile însă nu pot prospera când sînt administrate și conduse de bărbați cari nu sînt la înălțimea misiunii lor și cari în loc se se urce pe catedra păcei se suie pe calul de resboiu al fraselor șoviniste și turbură pacea și liniscea între cetățenii cei mai pacinici ai statului.

Revista politică.

Sibiu, în 29 Iunie.

Diarele din amendoauă capitalele monarchiei publice nota guvernului român adresată baronului Mayr, trimis extraordinar și ministru plenipotențiar austro unguresc în București. Nota poartă datul 23 Iunie (5 Iulie 1883); cuprinsul este următorul:

„Dle Baron! Cuvinte nereflectate, pronunțate la Iași au produs în guvernul austro-unguresc o impresiune supărătoasă. Pentru a lucra în contra acesteia, „Monitorul” a publicat un comunicat destinat a desaproba spiritul și tendența acestor cuvinte. Acest comunicat cu toate acestea s'a aflat că e întârziat și insuficient. Aceste îndoeli despre sinceritatea declarațiunilor guvernamentului regal nu numai că nu ne pot lăsa nesimțitori, ci ne zace la inimă să le risipim. Absența Majestății Sale regelui și a mea din capitală au motivat întârzierea involuntară de câte-va zile de a da explicațiuni, cari în

*) Dl ministru e francez după origine.

adevăr nu lipsesc de a fi sincere și loiale, căci guvernul Majestății Sale regelui nici când n'a avut o atitudine care ar fi putut admite presupunerea de tendențe ostile față cu monarchia austro-ungară. Guvernul Majestății Sale nu condamnă întăia dată ori ce escitațiune ilegală, care poate fi îndreptată contra siguranței și linistei staturilor vecine și prin urmare contra provinciilor austro-unguresci și că el a dat totdeauna un desvot formal acelora cari au vrut să atribue regelui un titlu provocător de susceptibilități legitime. Atitudinea noastră a fost constantă în toate privințele și noi am dat probe că avem conștiință de relațiunile dintre staturi și de datorința ce le incumbe și nu am tolerat agitări cari pot turbura relațiunile de vecinătate bună. Nu acum după ce am intrat în concertul staturilor europene România și guvernul seu se va depărta dela aceasta linie de conduită și ve rog, domnule baron, a da în privința aceasta guvernului vostru asigurările cele mai positive. Priemiți etc.

Sturdza.

„Wiener Abendpost”, foae oficioasă a guvernului central, dice, că declarațiunea aceasta poate fi salutăta cu satisfacțiune sinceră și asigură totdeodată, că guvernul austro-unguresc o recunoaște de satisfacătoare și exprimă speranța că prevenirea guvernului român prin care a delăturat incidentul regretabil va contribui la clarificarea unor politici români, ca se poată cunoaște cât de nepatriotică este atitudinea și agitațiunea lor, carea pentru țeara lor crează numai perplesități, ba chiar și periculi și cât este de dorit în interesul general o relațiune sinceră de vecinătate bună.

Va să dice, omânia a dat satisfacțiune și incidentul Grădișteanu ar fi delăturat. „D. Ztg.” în foaia de seara de ieri, vorbind despre delăturarea incidentului adauge, că ar fi de dorit ca incidentul acesta să nu lasenici o urmă discordantă. Cu toate acestea aceeași foae nu poate suprima pesimismul său. Ea dice, că nici un om cu minte trează, care observă lucrurile nu se poate înșela, că România pășese față cu Austria tot mai resolută. Situațiunea, după foaia vieneză, s'ar părè a fi aceasta: regatul dela Dunărea de jos, mai curënd sau mai târziu va pluti cu desevărșire în apele politice rusesce. Aceasta nu o va putè schimba nici chiar nota lui Sturdza.

Clocotul politic din jumătatea cis-laitană a monarchiei, din care mulți speră că se va nasce federalismul, a început a produce curiosități enigmatice. Încă în numărul trecut și la locul acesta, am făcut amintire despre comedia cochetării lui Bismarck cu slavii din Cis-Laitania. Astăzi suntem din nou în

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de E. B.)

(Urmare).

Acî, bunul d. Goefle începù fără voe a ride cu hohot, atât de hazlie și părea situațiunea lui Cristian Waldo. Tînerul om, iute și mândru, suporta cu greu înfruntarea directă și părea foarte dispus a replica cu vioiciune, cu atăta mai mult, că și Ulf, nepricpend nici un cuvânt din cele ce dicea dl Goefle, însă găcindu-i mânia din accentuațiunea sa, imita instictiv privirile și gestele sale, precând micul Nils, absolut în același cas, încât privea chestia, se era pus, față cu Cristian, într'o poziție trufașe și chiar amenințătoare.

Cristian, iritat prin aceste două figuri, ce copiau în mod hazliu pe dl Goefle, era foarte dispus a trage tînerului un pumn și ștregărerului una cu piciorul; dară el simțea, că nu este în drept, el era foarte intristat, că a vătămât pe un bărbat așa amabil și așa simpatie, precum era doctorul în drepturi, și fisionomia sa, arătând o alternativă de n-

caz și de căință, era așa de expresivă, încât avocatul fu desarmat. Risul său desarmă și pe tovărășii săi, cari începură și ei a ride și se reinturnară la funcțiile lor, precând Cristiano istorisi dlui Goefle, în puține cuvinte, întemplarea, ce confesa Elveda o numia afront, de care însă el însuși nu se credea vinovat. Dl. Goefle îl asculta, cu toată graba ce avea, cu atenție și după ce sfârșise, el îi dise:

— De bună samă, fătul meu, dta n'ai făcut nimica, ce ar desonora numele Goefle, și bine sau nu, te ai purtat ca un om galant; dară de aceea nu mai incurat mai puțin și pe mine într'o perplesitate crudelă. Eu nu știu dacă baronul Olaus a uitat sau nu, accesul de furoare epileptică, ce i l'ai procurat dta, atăta însă știu că vătămămarea nu o uită. Și s'a spus, că el este un om, care nu uită nimic, și ai face bine, dacă ai dispărea cât mai îngrabă ca Goefle, de oare-ce Goefle este aici. Să nu eși din odaia aceasta fără mască, fâte earăși Cristian Waldo, și n'ai a te teme nimic.

— Dară ce ași avea de temut din partea baronului, rogu-te, dacă m'ași duce la el pe față? Este el în faptă capabil a da ordini să mă ucidă?

— Nu știu Cristiane; eu îți jur pe onoarea mea că nu știu nimica, din toate aceste, și mi poți crede; căci, dacă ași fi observat, în relațiunile mele cu densus, dovada cea mai mică a lucrurilor de care lu-

mea îl acasă, relațiile aceste n'ar mai esista. Foarte puțin mi-ar păsa de clientela lucrativă, și clientul meu n'ar scăpa de adevăruri dure, fire-ar ele folositoare sau nu. Însă unele șgomote sînt atăta de acreditate și nenorocirile întemplate acelora, cari au voit să stea față în față cu baronul, sînt atât de numeroase, încât m'am întrebat uneori, dacă n'are el privirea aceea rea, ce o numiți în Italia pe cum cred, *gettatura*; destul că, spre a nu-mi atrage fără causă soartea aceasta, dta imi vei permite a spune, că nepotul meu este absent, de aș-dimineață, adevă el a plecat în călătorii îndepărtate.

— Din momentul, în care te incur și pe dta în vre un pericol, contează la precauția mea. Eu n'am să es de aici decât fără mască sau fără astfel de îmbrăcăminte ca să nu recunoască nimenea în mine, galantul și prea cavalerul jucător de aș-noapte.

După lămuririle aceste, dl Goefle și Cristian Waldo își strinseră mânia.

Nils, a căru funcțiuni se mărginiseră la dejun în decursul conversației, fu împachetat în blanele stăpanului seu, care l'ăședă pe capra saniei sale, și îi dade biciul și frânele a mână; odată aședat, Nils plecă ca o săgeată și cobori stânca cu multă desteritate și siguranță. A mână un cal era unicul lucru ce-l scia face, și-l făcea fără protest.

Încât pentru Ulf, dl Goefle îi dase, înainte de a pleca spre castelul nou, ordinele necesare, a găti

pozițiune de a înregistra o împregiurare și adecă, un moment nou din care s'ar părè că metoda principelui Cancelariu este pură seriozitate și că conaționalii săi din Austria sânt jertfiți compatrioților lor de origine slavică. Enigma devine și mai mare când vedem că foile parisiane se bucură de victoriile slavilor din Austria. De tot mare devine însă enigma când aflăm că foile rusești, cari ar trebui mai mult să se bucure, se întristează și doresc elementului german egemonia în Austria centralistică. Așa dar: Bismarck e contra elementului german în Austria; republicanii din Franța sânt pentru slavii clericali și feudali; rușii pentru egemonia elementului german într'o Austrie centralistică germană. Nu este aceasta comedie completă?

După o scire dela 9 Iulie n. venită dela Roma, în cercurile politice de acolo se presupune că puterile vor lăsa lordului Granville inițiativa pentru a lua o atitudine față cu nota din urmă a guvernului român în cestiunea Dunărei. Acel dintăiu însă s'a mărginit până acum a comunica reprezentanților puterilor câte o copie de pre nota guvernului român.

În Bulgaria trebuie să sânt lucrurile turburate. În Tirnovo și Razgrad s'au instituit tribunale militare, înaintea căror nu se vor chema numai tâlharii, ci toți câți sânt în prepus că nu sânt de acord cu guvernul actual.

În Serbia încă ferbe neincetat. Dela Alexinat Valievo și Craguevaț sânt sciri noue despre arestări numeroase. Într'o telegramă dela Craguevaț se dice: „În districtul acesta mai toți opoziționalii mai de frunte sânt arestați. Arestările sânt pline de dau din ele; presa opozițională scrie despre arestările acestea, într'un ton pătimaș.” Telegrama este scurtă dar destul de semnificativă.

Bonapartiștii din Franța se folosesc de ocaziune și încep a eși la iveală. Ocaziunea de care se folosesc este că republicanii se silesc a da necontentit dovești de incapacitatea lor de a guverna; royaliștii și orleaniștii sânt în ceartă până a nu ajunge la putere. Între astfel de împregiurări nu va suprinde pe nimenea scirea ce nu va întârzi a veni, că principele Jerôme Napoleon, cât de curând, eară va întreprinde ceva contra republicei.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Roman”.

Deva, 5 Iulie n. (Procesul criminal politic în contra oratorilor din conferința dela 10 Martie a. c. privitoare la proiectul de lege a scoalelor secundare.) La timpul său aproape presa întreagă din țeară se ocupase cu conferința românilor din comitatul Unedoarei în cauza proiectului de lege privitor la scoalele secundare. Încă de pre atunci diarele maghiare dăse alarmă în lume, că românii adunați în Deva agitează în defavorul statului unguresc. În deosebi s'a îndreptat alarma în contra domnului Ioan Papiu, protopop gr. or. și tot odată president al conferinței și în contra domnului Dr. Avram Tincu, avocat. Nodul găsit în papură se pare a fi discursurile acestora.

Alarma diaristică maghiară n'a fost neroditoare. Procurorul de stat n'a trecut mult, și a primit însărcinarea de a urmări pe autorii discursurilor.

Oratorii devin acum acuși. Cu ocaziunea închisiei pretensive acușării au dovedit că discursurile

pentru Cristian patul, unde dormise Nils, și pentru acesta o sofă lată, indestul de bună; apoi, el se duse, a se ocupa de serviciul unchiului său fără a-i spune un cuvânt de prezența oaspeților săi din pavilion.

VII

Cetitorul nu-și va fi uitat, că bătrânul Stenson locuia o parte a edificiului situată în fundul a douei curți, care compunea cu primul ocol, ceva mai larg, castelul ruinat Stollborg. Istoria clădirii acestui vechiu castel, este o legendă; în epoca apariției creștinismului în Svedia, el a apărut într'o noapte singur singurel pe stâncă, pentru-că domnul castelului, atunce pagân, vedându-se amenințat, în casa sa de lemn, a fi dus de o tempestate violentă de toamnă, în mijlocul lacului, el a făcut jurământul a îmbrășa religionea cea nouă, dacă cerul l'ar apăra de vânturi. Coperișul tocmai îl dusesse vântul, dară cât a fost jurământul făcut, s'a și ridicat un turn de granit, ca printr'un farmec, din interiorul stâncei, și după ce stăpânul castelului fu botezat, numai scutura nici un vifor puternic și solida sa locuință.

Pelângă istoria aceasta adevărată, anticarii țerei îndrăzneau a dice că turnul pătrat din Stollborg nu datează mai de mult decât din epoca regelui Birger, adecă din secolul al XIV. Cum va fi fost, destul că, castelul și mica moșie le câștigase, în secolul

surile incriminate n'au fost agitatoare, dovadă și decursul cel demn, în cea mai exemplară ordine și linie al conferinței susmenționate. Cu toate acestea procesul decurge încă și se vede, că nu este altceva decât persecuțiune.

Drept aceea, ca publicul să se poată convinge, că afară de cele dișe, în adevăr pentru procesul din cestiune alt substrat nu există, lăsăm, ca să urmeze discursurile domnilor de mai sus.

Etată dar discursul domnului Ioan Papiu:

„Onorabilă adunare! Stimați Domni și Frați! Unul din convocatorii Dvoastră fiind chemat a vă spune indemnul ce m'au condus de a vă chema, și scopul, pentru care ne-am adunat inteligența și poporul mi-a venit mie acest rol însemnat, și-l împlinesc cu plăcere salutându-vă cu bucurie fraților cu salutarea cea mai cordială de: bine a-ți venit la noi: (să trăiască! însuflețite).

„Indemnul ne-au fost curat, să chibzuim și să ne înțelegem asupra mijloacelor ce ar fi a se lua pentru delăturarea unui rău, ce ne amenință (să auzim). Scopul dar, pentru care ne-am adunat astăzi inteligența și poporul într'un număr așa însemnată încât rare-ori s'au vădut o adunare așa numeroasă ca aceasta aci la noi, în parte vă este cunoscut, cu deosebire inteligența din giur și chiar și din cele mai mari depărțări ale acestui comitat, cunosc întocmai ca și noi, cauzele și motivele, pentru cari ne aflăm aci și de aceea puțin mă voi ocupa cu aceasta parte a adunării, cu atât mai mult însă aflu de lipsă a mă adresa iubitelui nostru popor, care ne-au dat ascultare, și la o simplă convocare s'au prezentat, s'au înfășoșat în număr așa de frumos (să auzim).

„Nu v'am chemat fraților, să vă vestim vre-o bucurie, dișele noastre de bucurie astăzi sânt foarte rari (rău destul). Nu v'am chemat, ca să vă amăgim cu ușurarea sarcinilor, a greutăților publice și preste tot a dărilor împărătesci cum le diceți Dvoastră, căci statele, țările, fără dări, fără greutăți nu se pot ține. Nu v'am chemat dar, bine să mă înțelegeți, — să vă făgăduim că acestea se pot întâmpla, dară apoi nu v'am chemat, nici ca să vă ospetăm, acestea toate dela noi nu le-ați auzit și nu le veți auzi nici odată, alții sânt, cari vă spun de aceste la alegiri de deputați la dietă, și pe cari ca oameni cu mintea sănătoasă nu ar trebui să-i credeți, ci să le spuneți: nu ne vindem conștiința pentru bani, pentru beuturi și alte amăgiri deșarte, și făgădueli mincinoase, nu ne dăm încrederea noastră, votul nostru, ca se vă numiți deputații noștri în dietă, în sfatul țerei. (Strigări: nu îi vom asculta, nu ne vindem!)

„Așa dar fiind că nu pentru acestea v'am chemat, apoi urmează să vă spun în scurte cuvinte scopul, pentru care vă am chemat, și pentru care ne-am adunat! sciiți fraților, că în anii de curând trecuți, sau adus o lege, după carea învățătorii noștri dela sate sânt îndatorați a învăța limba maghiară și în scoalele populare, a se propune această limbă la prunții noștri, care vin la școală, să învețe a fi creștini buni, și patrioți adevărați (nu ne trebuie, cui îi trebuie să o învețe) noi fraților mulți am învețat de voie bună, cu plăcere, nesiliți, dar se spunem că siliți nu o vom învăța (strigăte nice odată).

„Tocmai acum este în desbatere în dieta țerei o altă lege, pentru introducerea limbei maghiare și în scoalele mai înalte în gimnasilor (nu ne trebuie); noi fraților nu vom putea împedeca, ca proiectul de lege pus în desbatere să nu devină lege, și nice nu

lul al XV un cavaler brav cu numele Waldemora. În secolul al XVII, Olaf de Waldemora, a devenit favoritul reginei Cristiana, care în virtutea alienării arbitrare a mai multor fragmente din domeniile coroanei, i-a dăruit pământuri considerabile, în părțile aceste a le Dalicarliei. Istoria nu spune dacă a fost acest Waldemora amantul fantasticei mostenitoare alui Gustav Adolf. Să poate că, regina fiind în lipsă de bani, i-a cedat eștin aceste proprietăți considerabile. Sigur este, că la reducțiunea din anul 1680, precând energicul Carol XI a făcut să se revizue toate titlurile acuzițiunii și să se redea dominiului coroanei, tot ce era pe nedrept alienat de predecesorii săi, a măsură teribilă și salutară, căreia îi mulțămese Svedia dotațiunea universităților, a scoalelor și a magistraturilor, creațiunea poștei de scrisori, a armatei îndelte, și alte binefaceri, cari bătrânii aristocrați nu le putură ierta coroanei, pe la începutul istorisirii noastre.

Baronul de Waldemora se afla în regulă bună, își conserva moșiile cele mari, ce le moștenise dela moșu-său și îndeplini înfrumusețările castelului nou, care el însuși l'a clădit, pe țermul lacului și i-a dat numele său.

(Va urma.)

dicem că ne vom împotrivi în contra legii, după ce va deveni lege, dar vrem să spunem legiuitorilor, că pe noi aceasta lege ne vatămă până în suflet, și a ne plânge de durerea noastră, aceasta ne este ertat chiar după lege, să scie dară frații noștri maghiari, că pre noi aceasta, ne doare, ba să scie lumea, că noi nu consimțim cu aducerea unei atari legi (nu ne trebuie, nu primim.)

„Acesta este scopul, fraților, pentru care ne aflăm adunați, este de datina noastră să ne sfătuim împreună, să chibzuim bine lucrul și să ne enunțăm în auzul lumii, — să spunem ce este durerea noastră, nu vom să vatămăm pe nimenea, ci spunem numai ce ne doare pe noi; era un timp fraților, când strămoșii fraților unguri cu cel dintăiu rege în frunte, Stetan, că regnul unei limbe este ne folositor, ear strămoșii noștri credeau că se cuvine să se lupte mai mult pentru păstrarea limbei, de cât pentru existență — decât pentru viață și până când credințele acestea din amândouă părțile au fost pădite și ținute, până atunci această patrie, scumpă țeara noastră, au fost păciuită și liniscită în lăuntru tare și mare, respectată și temută în afara dulcea noastră patrie, mama bună a strămoșilor noștri ne au rămas în moștenire pe care o iubim cu doioșie, și pe care o apărăm cu sânge și avere împreună cu frații unguri, să le spunem, că ei o agrăiesc unguresce, ca și părinții noștri, și atuncea ea va fi tot tare și mare ca în trecut. — Cu acestea, fraților, spunându-vă în scurt scopul adunării prezente, declar conferința de deschisă (să trăiască! prelungite).

Acum urmează discursul domnului Dr. Tincu:

„Fraților români! Cu acestea cuvinte se adresa predecesorii noștri cătră popor la anul 1848, când se luptau pentru recăștigarea drepturilor omenești și politice. Domnul antevorbitoriu în predarea sa au adus înainte destule motive, arătând pericolul ce ne amenință cu cuvinte atât de chiare și într'un mod atât de convingător încât Dvoastră simțind ceea ce vi sau spus, și ceea ce cuprinde propunerea le ați primit fără a afla de lipsă a mai aștepta, ca se auziți încă și alte motive dela alți vorbitori.

Și eu am primit aceea propunere; protestăm dară în fața lumii civilizate contra acestui proiect de lege, pentru că este îndreptat în contra noastră, și intenționează despoierea națiunii române chiar și de acel drept natural, care i este neapărat de lipsă pentru existență.

„Eu când m'am ridicat ca se vorbesc, nu am avut nici am intențiunea a mai motiva propunerea Dnului antevorbitoriu, ci dorința mea este a face numai una adaus la aceasta propunere. Pentru aceea ve rog a mă asculta și pe mine ca se-mi motivez aceasta propunere de adaus și ca se pot face aceasta aflu de lipsă a arăta pe scurt ceea ce întemplate și cum au decurs lucrurile dela anul 1848 până acum, când se intenționează a aduce la putere de lege acest proiect foarte asupritoriu pentru noi.

„Nu voesc a vă mai aduce minte cele, ce sau întemplat în acel fatal an, dară sânt silit vădând ceea ce se întâmplă, și cum decurg lucrurile aji, a dice că Ungurii dela anul 1848 incoace n'au învățat nimic, pentru că în dietă nu sau aflat nici bather unul dintre maghiari, care să fi diș un cuvânt pentru noi, de și urmările întâmplărilor de atunci sânt destul de instructive.

„După evenimentele triste din anul 1848 urmă absolutismul, o situațiune tristă, un sistem greu pentru aceste țeri sub care am suferit cu toții vinovați și nevinovați; dară pe lângă toate acestea cutez a dice, că cu mult mai suportabil a fost ca cel de aji, care se numesce constituțional, pentru că chiar în acel sistem guvernat de streini nu ne'a atacat cel puțin limba și nici pe departe n'au voit a ne pune pedeci în propășire la cultură, ba încă putem dice, că am fost în aceasta privința respectați și ajutați mai mult ca sub aceasta constituțiune ungurescă, despre care în toată diua și cu toată ocaziunea se dice că este liberală.

„După evenimentele din anul 1848 a urmat ca act de mare însemnătate patenta din 1854, fără ca românii să fie avut nice cea mai mică influență asupra întrebării urbariale, care patentă în privința folosinței pădurilor și a locurilor de pășune a tăiat adănc în drepturile de avere a fostilor iobagi.

„Au armat diploma din 20 Octobrie 1860 și patenta din 20 Februarie 1861, prin care sau delaturat legile de mai naite și sau fost pus de basa guvernării acestor țeri principiul egalei îndreptățiri a tuturor naționalităților; pe această basă sau convocat la anul 1863/4, dieta din Sibiu, pe basa unei ordinațiuni electorale, care deși n'au corespons întru toate referențelor de avere, totuși a fost adoptată din partea românilor, având ei dorința de a intra odată în folosința drepturilor constituționale, dela cari a fost eschiși mai înainte cu sute de

ani, care dietă condusă de ideea egalei îndreptățiri au adus legi pe care Majestatea Sa împăratul le-au și sancționat, și totuși fără de a mai reflecta cineva la acestea s'au conchiat o altă dietă la anul 1865, în Cluj pe baza unei legi feudale din anul 1791, care avea a deslega numai o singură afacere, adică revisiunea uniunii Transilvaniei cu Ungaria, care uniune, amăsurat rescriptului împăresc din anul 1863, nu au avut nice odată putere de lege.

„În aceasta dietă revisiunea propusă nu s'au făcut ci s'au declarat de nou uniunea; ear românii au protestat contra acestei proceduri.

„După aceea printr'un rescript reg. din an 1867 s'au dechiarat, că uniunea are valoare legală, deși legea respectivă nu s'au sancționat, și în contra ei sau dat atâtea proteste.

„În urma acestora s'a denumit la anul 1867 ministerul unguresc; sub acest ministeriu s'au adus din dieta din Pesta și o lege pentru naționalități art. XLIV din anul 1868. Și ce conține acest articol de lege, doară drepturile ce ne au dat acesta lege, prin acest articol de lege nu ni s'au dat nici un drept, ci ni sau mai restrins încă acelea, care le am câștigat și eluptat: ce drepturi voesc Ungurii se ne dea, dovedesce de ajuns, pe lângă alte multe și proiectul de lege pentru scoale, în contra căruia am protestat și noi astăzi. Ei voesc a ne lua și aceea ce nu este a lor adică scoalele noastre, care, deși noi contribuim în mare parte la visteria statului, n'au căpătat și nu căpătată nici un ajutoriu, ci suntem avisați ale ținea cu sudoarea noastră.

„Cine este oare îndreptățit a ne lua aceea ce nu ne-a dat. Noi pretindem, că precum noi nu ne întindem la aceea ce nu este al nostru, așa nici altul se nu cuteze ane ataca ce este al nostru. Noi ce e a altuia nu luăm, dar ce este al nostru încă nu vom lăsa nici odată. Urmările și dacă nu vor fi acele ce se așteptă din acest proiect de lege, dar de sigur va fi, că noi vom rămâne inderăpt în propășirea în cultura, vom fi împedecați a vedea lumina. În articolul de lege despre naționalități se dice apriat, că regimul se satisfacă dreptelor pretenșiuni a diferitelor naționalități conlocuitoare în aceasta țeară: cu ocaziunea denumirii angloaiților de justițiă și a altor oficianți, dară mai vortos la denumirea comiților supremi se caute a satisfacă, a îndestuli toate naționalitățile; a denumi angloaiți superiori, precum președinți la tribunale, comiți supremi din aceea naționalitate, care formează majoritatea în un ținut. Mai departe se dice, că ne putem folosi de limba noastră în vorba și scrisoare la judecătoria, la oficiile administrative și la toate alte oficie de stat.

„Acum Vă întreb dnilor, câți oficianți avem noi la judecătoria? câți la administrațiune? corespunde oare numărul acelor populațiunii române de 3 milioane? și câți comiți supremi sunt ați de român? respuns că nici unul! La care oficiu de stat ne putem noi folosi de limba noastră? la nici un oficiu! ba ce e mai mult se i-au protocoale la judecătoria și la oficiile administrative într'o limbă pe care oamenii nu o pricep, din care causă pre adeseori se nasc din astfel de abnormitate pagube mari, pentru aceea, pentru că regimul denumesce numai oficianți de naționalitate maghiară, punând mai mult pond pe limba ungurească, decât pe aceea ca oficianții se cunoască limba poporului.

„Când ve am enumerat acestea fraților, nu am voit altceva, decât se ve dovedesc, că articolul despre îndreptățirea naționalităților, deși este sancționat de Majestatea sa, totuși nu se observă. Oare ce însemnează aceasta, că regimul nu respectează nu ține legile sancționate? Cum mai putem avea noi încredere într'un regim, care aplică asupra noastră numai greutățile impuse prin legi dar nu și aceea ce este în favoarea noastră!

„În urma eschiderei din oficii suntem eschiși și din reprezentanța țerei și a municipielor, fiindcă de o parte oficianții respectivi nu observează legea, ear de altă parte legea electorală într'atâta e de mesteșugită și nefavoritoare pentru noi, încât după împărțirea nedreaptă a cercurilor electorale 3000 de unguri aleg câte un deputat, pe când românii 40—50 mii de suflete abia ar putea alege un deputat.

„Toate acestea ne dau destulă dovadă, că regimul nu este sincer față cu națiunea noastră, ba putem dice că ne asuprește, din care causă încrederea noastră scade din zi în zi. Așa, deși la aparență legile se ved drept și liberale, în faptă însă nouă ni se întâmplă cele mai mari neîndreptățiri.

„Acestea și multe alte având în vedere națiunea română în conferința sa dela 1881 au decis a observa o stare pasivă față cu dieta din Pesta. Urmarea au fost, că s'au ridicat toate foile maghiare în contra noastră îngrămădindu-ne cu incriminări și calumnii, pe care însă jurnalistică noastră română,

pe cât este ea de modestă, au știut cu demnitate și energie a respinge acelea incriminări și calumnii și tot odată a nutrit simțul de dreptate și literbertate în inimile nepătate a fiilor națiunii — pentru aceea, cred, că voiu întimpina numai plăcerea Dvoastră, când vă rog să primiți și adausul meu la propunerea Dlui antevorbitoru, pe care rog pe unul dintre Dnii notari al cetii“.

În fine discursul domnului Papiu, prin care s'a încheiat conferința:

„Fraților! După ce am terminat lucrarea noastră și după ce am luat hotărârea acum cunoscută tuturor urmează ca se ne despărțim din acest loc, înainte de a ne despărți fraților, nu pot să nu vemulțămesc pentru osteneala ce v'am făcut, dar și mai mult pentru purtarea ce ați dovedit sub întreg decursul adunării. Streinul carele numai din auzire, cunoasce pe poporul român, deacă din întâmplare ar fi fost de față în adunarea noastră îndată ar fi știut, că se află în sinul poporului român, blând și serios. Vă mulțămesc încă odată pentru această purtare deamă prin care străinilor le-ați arătat, că poporul român este destul de serios și știe se însufle respectul cuvenit, ear' nouă ne ați făcut o adevărată bucurie și mângăere sufletească. Vă mulțămesc în urmă că nu ați cruțat nici osteneala nici spese, ci preste așteptarea noastră ați venit aici chiar dela marginile cele mai depărtate ale comitatului; Dumneșeu vă ducă în pace la casele voastre și se vă țină spre bucuria și fericirea scumpelor voastre familii; cu acestea declar adunarea prezentă de încheiată. (Se trăiască! entusiastice.)“

Sunt patru luni de când conferința a avut loc. De atunci s'a desbătut proiectul care a causat conferința în ambele case ale dietei, s'a sancționat și a devenit lege; liniscea însă nu s'a turburat nicăiri și nici în comitatul nostru. Nu s'a turburat pentru că nu o a turburat nimenea; căci a discuta un proiect de lege, a se provoca la momente istorice într'un discurs nu este agitațiune. Agitațiune s'ar pute numi urmărirea acestor doi domni, căci prin ea spiritele dela firea lor liniscite se agitează, dovedind aieva cât de puțină garanție dau legile de într'uniri într'o țeară constituțională cum este statul unguresc.

O descoperire interesantă.

(Un transilvănean în Tiflis — O biblie georgiană dela 1710 tipărită de tipografi români.)

Domnule Redactor! O scrisoare ce primii în zilele acestea, prin binevoitorul intermediu a legațiunii franceze de aici, dela dl Frederik Bayern, archeolog și naturalist din Tiflis în Transcaucazia, îmi comunică o descoperire interesantă pentru noi românii, descoperire făcută acum câțiva ani în Colchida de către eminentul archeolog rus, dl Bakradzè. Este vorba de prima Biblie tipărită în limba și cu caractere georgiane în anul 1710 în Tiflis; ei bine, această biblie este tipărită de un român, anume Mihail Stefan, care a lăsat în Biblia chiar ce a tipărit un *suvenir nesters al existenței sale prin următoarele versuri tipărite în limba românească, însă cu caractere georgiane.*

Eată aceste versuri:

„Precum cei străini doresc moșia sa să-și vază

„Când sunt în altă țeară de nu pot să șează,

„Și ea cei ce's pe mare, bătuți de furtună

„Și roagă pe Dumneșeu de linisce bună,

„Așa și tipografi două cărți sfârșiră

„Laudă neîncetată dau și mulțămiră.

Cred că nu poate fi fără interes pentru cetitorii Dv. a reproduce aici scrisoarea dlui Bayern menționată mai sus.

Tiflis (26 Maiu 7 Iunie 1883.)

„Amicul meu, Domnul consilier de stat Dimitrie „Bakradzè, archeolog și vice-președinte al societății archeologice din Tiflis, într'o excursiune archeologică întreprinsă în Colchida pentru a studia manuscriptele georgiane care se serve la istoria eclesiastică a popoarelor georgiane în Imerthia, descoperi o veche biblie georgiană, care, după dânsul, este prima carte tipărită în limba și cu litere georgiane.

„Marele interes al acestui antic document, este descoperirea făcută, că introducerea tipografiei în Georgia se datoresce unui străin, care se dovedesce a fi fost un Român.

„Această biblie a fost descoperită de dl Bakradzè în orașul Kutais în Imerethia, dar ea a fost tipărită la Tiflis în anul 1710 de către Românul Mihail, fiul lui Stefan, și după cum se pare fiu de preot (?). El a lăsat un *suvenir* tipărit chiar în Biblie, de existența sa, în nisce versuri imparate în limba românească, dar cu litere georgiane.

„Domnul Bakradzè mă rugă să-i traduc aceste versuri; dar eu având părăsind București dela 1845, și ne mai având aici ocaziune a vorbi românește, nu putui, și deci rugai

„pe sora-mea, Luisa Bacalovitz, născută Bayern, se le trăducă, de oare ce dînsa n'a venit în Tiflis decât în 1873 și prin urmare nu a uitat încă de tot limba Românească; sora-mea însă cunoasce limba românească modernă, care diferă mult de limba cea veche și deci mie teamă ca traducerea să nu fie bine făcută; de aceea vă rog să-mi trimiteți traducerea esactă ca se pot corige în cartea Dlui „Bakradzè. Știind că această de scoperirea amicului meu va interesa pe toți Românii, profit de ocaziunea ce se presentă cu plecarea amabilului nostru Consul al republicii franceze Tiflis, în care merge în România să facă o călătorie de plăcere, spre a'l ruga să înmăneze onor. Societății geografice din București, un pachet cuprinzând mai multe cărți și broșuri destinate acelei on. societăți.

„Veți găsi pe paginile 6 și 7 din cartea dlui Bakradzè „versurile în cestiune cât și traducerea făcută de sora-mea.

„Pentru mine personal această descoperire are un interes; mai întâiu acela de a cunoasce epoca introducerii imprimării în Georgia și al doilea ca introducătorul artei tipografice în Georgia a fost un compatriot, ca se dice așa, al meu, căci eu însuși sunt Transilvănean, carei dela vârsta de 15 ani am locuit în București, unde mi-am și făcut studiile, care îmi dede ideea de a-mi întoarce privirile spre Orient. În anul 1845 plecai deci la Odessa, unde vederea Mării-Negre aprinse în mine nouă dorințe, și m'ededei cu tot studiului științelor naturale; la 1849 m'imbarcăiu pentru Caucaz unde m'astabil și unde trăiesc și astăzi. Cunoasc acum Caucazul în toate unghiurile sale, atât ca Geolog și naturalist cât și ca archeolog, istoric și geograf.

„Așa dar un Român imprimăria georgiană în Caucaș și un Ardelean (Saxon) viind din București, formă baza museului de aici, introduse archeologia, eu făcui primul pas pentru într'unirea congresului archeologic, în fine eu sili pe învățații Europei să-și întoarcă privirile asupra geografiei antice a Caucașului, cea mai clasică din lume, dar totodată și cea mai necunoscută.....

Frideric Bayern,
naturalist și archeolog la Tiflis.

Eacă, domnule redactor, o descoperire, care de sigur, cum dice d. Bayern. va interesa pe toți Românii. Sunt acum 173 de ani, un Român pătrunse până în Transcaucazia, studiă limba georgiană și tipări în limba și cu caracterele georgiane întâia carte: Biblia. — De unde a fost acest Mihail Ștefan? Fost-a el singur sau mai mulți; cum lasă a se înțelege versul: „Așa și tipografi două cărți sfârșiră“ și care se fi fost această a doua carte? Prin ce împregiurări ajunse el tocmai la Tiflis? Eată nisce întrebări, cari merită o cercetare mai amărunită. Eu, din parte-mi, mulțămind dnului Bayern pentru această interesantă comunicare, l'am rugat a-mi da mai multe amenunte în această privință. Cred că academia noastră ar trebui să întreprindă o campanie serioasă spre ași procura originala Biblie tipărită de Mihail Ștefan în 1710 la Tiflis, și care astăzi se află în muzeul archiologic din Tiflis, sau cel puțin o reproducție fidelă după dânsa.

În viitorul Nr. al „Bulentiului Societății Geografice“, voiu reproduce versetele de mai sus în original, adică cu caractere georgiane, și sper până atunci să pot primi dela dl Bayern mai multe amenunte asupra acestui Mihail Ștefan.

Primiți, domnule redactor, asigurarea stimei mele.

George I. Lahovari,

secretar general al societății Geografice române
București, Iunie 1883.

„Timpul.“

Varietăți.

* (Himen.) Dl Dr. A. Balint, fisic montan în Roșia montană și dra Constanța Tobias vor serba cununile dlor sale astăzi la 10 oare a. m. în biserica gr. cat. de aici.

* (Anunțiu!) Adunarea gen. a despărțământului XII în Dej al asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român se va ținea la 12 August st. n. a. c. în comuna Beclean, la care spre a lua parte se invită toți membrii și partinitorii acestei instituțiuni salutare, cari au a se însinua la președintele comitetului de primire d. Georgiu Tecariu, protopop gr. cat. în Bethlean.

Din ședința sub comitetului.

Dej la 7 Iuliu 1883.

Gavriil Manu,
director.

Petru Mureșean,
secretariu.

* Pătruși de generositatea Dlui I. M. Riurean, director al scoalei „Mateiu Basarab“ din București, carele a donat 10 esemplare din opul DSale intitulat: „Ajunul Nascerii Domnului“ („din biblioteca de lectură pentru tinerime de ambe-sexe“), dintre cari unul pentru biblioteca scoalei, iar 9. esemplare pentru a se distribuie elevilor binemeritați — prin on. Comitet al Asociațiunii române pentru literatura română și cultura poporului român“, care asemenea

a trimis bibliotecii scolare un „catalog al cărților aflătoare în biblioteca „Asociațiunii tranne etc.“, și care totdeauna la astfel de ocazii și are privilegiile ațintite la înmulțirea bibliotecii noastre și înaintarea tinerimei scolare.

Asemenea D. D. prof. seminarial D. Comșa, ce avu bunăvoință de câtevaori a cerceta grădina de pomăriț a scoalei, și convingându-se de progresul făcut în nobilitarea pomilor în primăvara anului c. a donat din speciile de care dispune D.Sa de meri cireși, nuci, vițe de vie, aluni de Anglia, frăgari vreo 14 bucăți, precum și mai multe specii de flori, ce contribuie mult la ornamentul grădinei scolare; — Corpul învățătoresc exprimă cea mai profundă mulțumită publică.

Din ședința corpului învățătoresc ținută în Reșinari la 5. Iuliu, 1883. st. n.

Coman Hămbășan m. p., Nic M. Todoran m. p.,
director și preș. conf. învățător. și notar conf.

* (Atentaturi) se anunță din Belgrad și din Dresda. În Serbia și mai cu seamă în cetatea Valievo mai mulți cetățeni de frunte a fost acuși, că ar fi făcut atentaturi contra regelui Milan. Dela Dresda asemenea vine scirea, că nenorocirea cea înfricoșată care s'a întâmplat regelui Albert în Milan ar fi fapta unui om rău și ar fi îndreptată în contra vieții regelui. Regele a plecat în 4 Iulie într-o vizitațiune. Regele a vizitat în Reichenberg mai multe colonii industriale după aceea a mers cu trăsura la Milan unde a vădut stabilimentul (fabrica în care se spală lână) lui Georgi presidentul camerei comerciale (fiul unui exministr). În fabrică este o mașină cu care se sue în toate etagiurile de jos în sus materialul crud, și de acolo se scoboară jos fabricatele. Câte odată se sue în etagiuri și oameni cu mașina. Mașina poartă o greutate de 200 măji.

Când regele dimpreună cu cei 8 cari însoțeau, sa suit în mașină să se ridice din etagiul prim în al doilea, mașina s'a slobođit în jos cu iuteală moderată. Până aci nu sa întâmplat nimănui nici un rău, însă în acel moment contra pondul care era sus, din cauză necunoscută până acuma, a cădut jos și îndată a omorît pe Dr. Hübel presidentul districtului. Ear directorului fabricii Blad ia rupt o mână în două.

Atunci regele s'a întors la Dresda. Unii așa cred că lucrătorii socialiști din fabrică au stricat mașina cu scop de a omorî pe regele.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

Pertractarea se începe cu ascultarea judei Coloman Peczely. Presidentul arată înainte de a trece la ascultare, că tribunalul a dispus să nu mai păzească poliția casa lui Grossmann.

Apărătorul Dr. Friedmann: Atrag de nou atențiunea asupra impregiurării, că judele investigător Bary se află în sală. Aceasta nu se poate permite de oare-ce se poate ivi necesitatea, să fie ascultat ca martor.

Procurorul: Mă ved îndemnat a repeta propunerea ce o am făcut eri, de a fi ascultat și judele cercetător Bary. S'a ivit necesitatea a se asculta Bary referitoriu la întrebarea: ăsa Moriș Scharf, că-l va omorî tatăl său la casă când va depune ceva.

Tribunalul se retrage spre a se consulta în punctul acesta. După redeschiderea ședinței enunță presidentul, că Bary nu poate fi admis la depunere.

Procurorul însinuă protest contra acestuidecis.

Se continuă depunerea judei Peczely.

Pres. Cum de protocoalele sunt subscrise de DTa, fără a le fi scris însuși? — Peczely: De oare-ce am fost de față când s'au compus. — Procurorul: DTa ai ascultat pe băiat? — Martorul: Nu, el s'a însinuat de bună voie. — Procurorul: DTa însă l'ai întreat? — Martorul: Da. — Procurorul: Prin urmare l'ai ascultat!? — Martorul: Fiind pe atunci bolnav nu-mi mai aduc de toate bine aminte. — Procurorul: Aceasta nu e adevărat; în epistola DTale către judele investigător nu stă nimica de boală. Înalt tribunal trebuie se mai adaug, că martorul acesta a fost deja pedepsit. — Dr. Eötvös (cătră martor) Schițează întâmplarea. — Martorul: O am istorisit eri de două-ori, nu o mai pot istorisi. (Aplause vii din partea publicului.) — Dr. Eötvös: Mă rog de president să silească pe martor a răspunde. — Martorul Peczely: Nu răspund. Presedintele: Nu e îndatorat a răspunde de două-ori. Dr. Eötvös: Am a pune martorului o singură întrebare: DTa ești acel Coloman Peczely, carele a fost condamnat la 15 ani închisoare pentru omor? — Martorul: La întrebarea aceasta nu răspund; e obrăznicie a pune martorului astfel de întrebare. (Aplause în public.) — Pres. Actele nu vorbesc nimic despre aceasta. — Dr. Eötvös: Me rog să se cetească la încheerea ședinței sentința respectivă; cuvântul vătămător, de care s'a folosit martorul, nu me vătămă pe mine ci pe tribunal. Presidentul va ști, sper eu, susține reputațiunea tribunalului. (Cătră martor); Unde ai fost în 21 și în 22 Mai? — Martorul Peczely: N'am fost acasă. — Dr. Eötvös: La ăia aceasta ai subscrise însă ca martor protocoalele? Sau că ți-e falsă depunerea s'au apoi ți-e falsă subscrierea? — Martorul: Se poate se fi subscrise protocoalele din nebagare de samă Dr. Eötvös: Constat, că aceasta e transgresiune înoficiu. Dle martor, când ai primit depunerea lui Moriș Scharf? — Martorul: Lipsesce datul în protocolul prim. — Dr. Eötvös: Ca amplotat ai trebui se știi ăia și oara cu precisiune.

Martorul următor e comisariul de siguranță Recky. Depunerea acestuia samănă mai întrutote cu judei Peczely. — Apărătorul Dr. Szekely: Cine a deșteptat pe Moriș la sosirea judei investigător? — Martorul: Eu. Szekely: Peczely ăce, că dănsul ar fi deșteptat pe băiatul? Martorul: Și aceasta se poate; numi mai aduc bine aminte de toate amenunțele. — Apărătorul Dr. Funtak: Ai spus copilului, că n'are lipsă se depună contra tatălui său? — Martorul: Eam spus; el însă a depus totul, după ce a exclamat: „De voi depune, mă omoară tata!“ Eu cred, că acestea i-au fost cuvintele. — Dr. Funtak: Moriș însă depune, că ar fi fost amenințat cu închisoare pe viață? — Martorul: Se poate. — Apărătorul Dr. Friedmann: După lege nu i-ar fi permis lui Peczely a lua protocoale în forma aceasta. E bător la ochi și aceea că Peczely, care sufer de migrenă, se iee protocol. — Peczely: Eu lucru totdeauna, chiar și atunci, când sufer de boala aceasta cronică. — Eötvös: Numai o întrebare: Ce poate fi cauza, că Bary, cu toată iscusința sa în afaceri de acestea, n'a putut veni la nici un rezultat cu Moriș, pe când Peczely l'a adus momentan la depunere. — Martorul Recky: Nu știu; doară nu vei crede, că Moriș ar fi fost torturat. — Dr. Eötvös: Întrebarea aceasta n'am pus-o.

Pertractarea se suspinde pe 1/2 de oră. După redeschiderea ședinței ia cuvântul comisariul de siguranță Recki: Dr. Friedmann a ăis, ca se-mi creadă depunerea cine va vrea; îl rog să-și revoace

ăisa aceasta, căci ea însemnează învinuirea unei depuneri false. Presidentul caută a aplana lucrul.

Să continuă ascultarea martorilor.

Martora Iosefa Árvai a stat în serviciu la Recky înainte de venirea lui Moriș Scharf. Serviciul l'a părăsit din motivul, că muierea lui Recky o ar fi bătut. Depune a fi auđit povestindu-i-se unei evreice despre torturarea lui Moriș. Pandurul Bakó ar fi mai omorît pe servitoarea, care a spus evreicei astfel de lucruri. — Martorul Janek, cocier, a servit 1 an la Recky.

El a auđit pe fereastră, cât de aspru a decurs ascultarea lui Moriș. La fereastră s'a dus din curiositate de a ști, ce depune băiatul de evreu. — Pres D-le Recky, ce reflecteți la acestea? — Martorul Recky: Cocierul acesta nu mi-a fost nici când servitor.

E martor mincinos. În grădină n'a putut auđi nimic. (Arătând spre Peczely): Fosta în odaie bărbatul acesta? A scris el la masă? — Martorul Janek: N'a fost de față. — Martorul Pecsky: E adevărat, că a fost sgomot în grădină. Eu am eșit afară și am alungat pe cei ce făceau sgomot. Aceea ce a depus însă cocierul, e fals.

Urmează martora Maria Lesko. Pe martora o au adus ca martora evreii, de oare-ce ea a spus preste tot locul ce a vădut. A vădut pe fereastră cum a torturat Recky împreună cu alți domni pe Moriș, pentru ca să-l poată aduce la depunere. Aceasta s'a întâmplat cam pe la međul nopții — Recky, întreat că ce reflectează la depunerea martorei, ăce (arătând spre Janek și Lesko): „Ambii sunt mărturii mincinoase“.

Martora următoare, Sara Szilagyi, a fost asemenea servitoare la Recky; dănsa a auđit dela servitori, că pe Moriș nu l'a bătut nimenea. — Pres. ăi-a povestit alui Lesko ceva despre întâmplarea de noapte? — Martora: Nu nu mi-a povestit nimenea nimic; atăta știu, că pe Moriș nu l'a bătut nimenea. — Pres. Venit a mai târziu o evreică la Recky și căpătat-a alui Lesko bătaia, pentru că a povestit evreicei despre ascultare? — Martora: Da. — Pres. (cătră Lesko:) Vorbite-ai vre odată în culină despre întâmplarea aceasta? — Martora Lesko: Am vorbit odată cu alui Szilagyi: — Szilagyi: Mie nu mi-a spus nimenea nimic.

Martorul Iosif Klein, care nu știe spune și depune nimic înaintea judei investigător vrea să știe acum amănunte despre șechteri. Înaintea judei investigător n'a știut răspunde de oare-ce au fost rău puse întrebările.

Absentând unii dintre martori se încheie ședința. (Va urma.)

Loterie.

Mercuri în 29 Iunie 1883.

Sibiu: 18 12 21 54 57

Bursa de Viena și Pesta.

Din 10 Iulie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.—	119.75
Renta de aur ung. de 4%	88.75	88.80
Renta ung. de hârtie	87.15	87.10
Împrumutul dramurilor de fer ung.	137.50	137.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	91.60	91.50
II emisiune de obligațiuni de stat dela drumul de fer orient. ung.	114.50	114.—
Acțiuni de bancă austro-ung.	837.—	835.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	297.—	295.—
Acțiuni de credit austr.	295.25	295.—
Argint	—	—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—	100.80
Galbin	5.65	5.66
Napoleon	9.49 1/2	9.49
100 marce nemțesci	58.50	58.45

Nr. 438. 1883.

[436] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea următoarelor posturi la scoalele grănițarești din comitatul Făgărașului, și adecă:

1. La scoala cu 2 învățatori din Voila, una învățatoresă pentru clasa de fete cu salariu anual de 300 fl. v. a.

2. La scoala cu 3 învățatori din Vaida-rece una învățatoresă pentru clasa de fete cu salariu anual de 240 fl. v. a. care în al II-lea semestru se va pute sporî până la 300 fl. v. a.

Cu ambe stațiunile mai este împreunat cartir liber în edificiul scoalei și lemnele trebuincioase de foc, în fine dreptul de pensiuine, după cum prescrie legea relativă, din fondul de pensiuine docentale grănițareșc.

Limba de propunere e cea română, învățatoresă nu se va ocupa cu copilele începătoare, ci numai cu acelea, cari de-ja au trecut preste greutățile

de scris, cetit și de a computa, și al căror număr nu va trece preste 30.

Petentele la aceste posturi să-și subștearnă petițiunile provădute cu diplome de cualificațiune și alte documente necesarie până la 10 August n. anul curent la:

„Comitetul administrativ de fondul scolastic al fostilor grănițeri din regamentul I. român la Sibiu.“

Nr. 158.

[433] 3—3

CONCURS.

Încuviințându-se prin venerabilul ordin consistorial din 12 Maiu 1883. Nr. 1173. B. aședarea unui capelan în parochia de clasa a II. din comuna Vingard lângă neputinciosul paroch de aici, se escrie pentru ocuparea numitului post concurs cu termin de 30 de ăile dela prima publicare.

Emolumentele capelanali sunt 300 fl. din venitele parochiale de 600 fl. v. a.

Aspiranții la postul acesta de capelan au a-și adresa suplicile înzestrate în regulă cu toate documentele recerute de statutul organic și regulamentul congresual din anul 1878 oficiului protopresbiteral subsemnat.

Sebeș în 3 Iunie 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. În conțelegere cu comitetul parochial.

Ioan Tipeiu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 150 prot.

[437] 1—3

CONCURS.

La scoala elementară-capitală gr or. română din Orăștia se deschide concurs pentru trei posturi de învățatori cu salariu anual de câte 300 fl., care se solvesce în rate lunari anticipative, cartir și 3 stângini de lemne pentru încăldirea scoalei.

Unul dintre învățatori se va alege și întări de director contorm §. 69 din normativul scolar; acesta pentru agendele direcționali va primi un adaos de 150 fl. pe lângă salariul anual.

Învățătorul, care va fi calificat a propune cântările corale după note și va forma un cor, va primi pentru aceasta deosebit o remunerațiune anuală de 100 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au a-și așterne petițiunile lor instruite după prescripțiile vigente până la 29 Iulie vechiu a. c. comitetului parochial din Orăștia. Alegerea se va ține la 31 Iulie vechiu a. c. și ar fi de dorit, ca învățătorii deveniți aleși să fie în stare a conduce cântările și în strană, fiindcă se pune deosebit pond pe cântările bisericesci.

Orăștia la 22 Iunie 1883. În conțelegere cu comitetul parochial. Oficiul protopresbiteral gr. or. al Orăștiei.